

Πατριωτισμός και Αριστερά

Με αφορμή τις προγραμματικές δηλώσεις του πρωθυπουργού

ΤΟΥ ΘΑΝΑΣΗ ΜΙΧΕΛΗ*

» **Οι προγραμματικές δηλώσεις** του πρωθυπουργού Αλέξη Τσίπρα, πέραν των καθιερωμένων, εμπειρίων και σημαντικά πολιτικά ζητήματα τα οποία διευκρινίζουν και σηματοδοτούν την πορεία της πρώτης κυβέρνησης με κορμό την Αριστερά στη χώρα μας.

Ως τέτοιο σημαντικότατο ζήτημα θεωρώ την τοποθέτηση του πρωθυπουργού για την ανάγκη σεβασμού, απ' όλους, της αξιοπρέπειας της χώρας και του λαού μας, τον σεβασμό της ιστορικής μας διαδρομής, πράγματα αδιαπραγμάτευτα όπως τόνισε. Η τοποθέτηση αυτή τόνωσε το πατριωτικό αίσθημα του λαού, έδωσε αίσθηση αυτοπεποίθησης στον απλό πολίτη, του οποίου η αξιοπρέπεια καταρρακώθηκε τα τελευταία χρόνια.

Η τοποθέτηση αυτή, σε συνδυασμό με την όλη στάση πρωθυπουργού και κορυφαίων κυβερνητικών παραγόντων στις διεθνείς επαφές τους, δημιούργησε ένα χαρακτήρα κυβέρνησης που διαφέρει απ' όσες έως πρόσφατα γνωρίσαμε. Μια κυβέρνηση όχι εθελόδουλων, αλλά εκπροσώπων ενός λαού και μιας χώρας με παράδοση, Ιστορία και αγώνες. Μια κυβέρνηση αριστερή και πατριωτική. Έτσι μπορεί να αποκτήσει τη συμπάρσταση της πλειοψηφίας του λαού και στηριζόμενη σ' αυτή να προσπαθήσει να επιλύσει τα δύσκολα προβλήματα.

Γιατί όμως αποτέλεσε η στάση αυτή ευχάριστη είδηση σε πολλούς; Ας σταθούμε ιστορικά στο θέμα: Η Αριστερά (κομμουνιστική και ευρύτερη) είχε κατά κανόνα τις αναφορές της στην εργατική τάξη και στα δικαιώματα των ασθενών κοινωνικών ομάδων. Αρκετές φορές στο παρελθόν, αλλά και πρόσφατα, διάφορες ομάδες αυτής δεν απέφυγαν να θέσουν το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης λαών ή μειονοτήτων σε αντιπαράθεση με τον πατριωτισμό (χαρακτηρίζοντας τον τελευταίο ως ακραίο εθνικισμό). Η στάση τους αυτή, που ανέχτηκαν αρκετοί αριστεροί αν και διαφωνούσαν, είχε ως συνέπεια να θεωρηθεί ως άποψη της όλης Αριστεράς. «Χρήστη» έτσι ως ο μοναδικός υπερασπιστής της πατρίδας η Δεξιά και, τελευταία, η ακροδεξιά παράταξη. Η προπαγάνδα των μετεμφυλιακών χρόνων, αλλά και μετέπειτα άστοχες πρακτικές, ενέτειναν αυτή την άποψη.

Είναι όμως αυτή η ιστορική αλήθεια; Ας δούμε τα γεγονότα.

Όλοι γνωρίζουμε για το «Όχι» στην ιταλική απαίτηση για εισβολή - κατοχή στη χώρα μας τον Οκτώβριο του 1940 και την επακόλουθη κήρυξη του πολέμου. Ελάχιστοι όμως γνωρίζουν για την ανοικτή επιστολή

Η τοποθέτηση του πρωθυπουργού έθεσε το ζήτημα στην ορθολογική του θέση. Η Αριστερά μπορεί και υπερασπίζεται τα δικαιώματα του λαού, των αδικημένων και καταπιεσμένων. Μπορεί να οραματίζεται μια ανθρώπινη κοινωνία. Μπορεί και πρέπει να υπερασπίζεται χωρίς εθνικισμούς και με σεβασμό στην αυτονομία των άλλων λαών, μειονοτήτων και πολιτισμών την πατρίδα, την Ιστορία του λαού και του τόπου

του Ζαχαριάδη (πολιτικού φυλακισμένου, επικεφαλής του ΚΚΕ) με την οποία κάλεσε όλο τον ελληνικό λαό να συστρατευθεί με την κυβέρνηση, προκειμένου να αντιμετωπίσει τους εισβολείς φασίστες στην πατρίδα μας.¹ Πρόσφατα αναφέρθηκε σ' αυτό ο Μανώλης Γλέζος.

Στη συνέχεια, πολλοί αριστεροί πολιτικοί εξόριστοι απέδρασαν και εντάχθηκαν στον απελευθερωτικό αγώνα.

Στη συγκρότηση του ΕΑΜ² είναι γνωστό ότι τον πρωταγωνιστικό ρόλο έπαιξε το ΚΚΕ και η Αριστερά. Συμπύκνωσε έτσι ένα ευρύ λαϊκό - πατριωτικό μέτωπο, την απελευθερωτική δράση (1941-1944), του οποίου γνωρίζουμε και τιμούμε σήμερα. Δεν είναι βέβαια ευρύτερα γνωστό ότι και τότε δεν μετείχαν αρκετά από τα παλαιά πολιτικά κόμματα και γνωστοί πολιτικοί, οι οποίοι επέλεξαν να συνοδεύσουν τον βασιλιά στο Κάιρο, συγκροτώντας αργότερα σκιάδω, υπό την αγγλική επιβολή, κυβέρνηση. Δεν μετείχαν επίσης τροτσκιστικές ομάδες της κομμουνιστικής Αριστεράς, χαρακτηρίζοντας το ΕΑΜ ως

σύμπραξη του εθνικιστικού - σταλινικού ΚΚΕ με τους αστούς φασίστες. Μετά την απελευθέρωση, οι ομάδες αυτές περιθωριοποιήθηκαν πολιτικά. Εξακολουθούν όμως να υπάρχουν έως σήμερα.³

Σε κάθε περίπτωση η Αριστερά πάντα υπεραμύνθηκε των αναγκών της πατρίδας (εθνικοαπελευθερωτικός αγώνας 1940-44, κινητοποιήσεις υπέρ του κυπριακού αγώνα 1955-59) και της δημοκρατίας στη χώρα (αγώνας του «1-1-4», αντιδικτατορικός αγώνας 1967-1974). Η μετεμφυλιακή προπαγάνδα, οι ιδεοληψίες μιας μερίδας της για το ενδεχόμενο επικράτησης εθνικιστικών απόψεων και οι αδυναμίες προβολής της πατριωτικής της δράσης, έφεραν ακραίες δυνάμεις (στις μέρες μας τους εθνικιστές, τη Χρυσή Αυγή και άλλους) να προβάλλουν ως οι μοναδικοί υπερασπιστές της πατρίδας, της Ιστορίας και του πολιτισμού μας.

Η πρόσφατη τοποθέτηση του πρωθυπουργού έθεσε το ζήτημα στην ορθολογική του θέση. Η Αριστερά μπορεί και υπερασπίζει τα δικαιώματα του λαού, των αδικημένων και καταπιεσμένων. Μπορεί να οραματίζεται μια ανθρώπινη κοινωνία. Μπορεί και πρέπει να υπερασπίζεται χωρίς εθνικισμούς και με σεβασμό στην αυτονομία των άλλων λαών, μειονοτήτων και πολιτισμών, την πατρίδα, την Ιστορία του λαού και του τόπου. Αυτό κατά τη γνώμη μου αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα πολιτικά ζητήματα που έθεσε στις προγραμματικές του δηλώσεις ο πρωθυπουργός.

1. Την 31η Οκτωβρίου 1940 ο Ζαχαριάδης δημοσίευσε το εξής γράμμα:

«Προς τον λαό της Ελλάδας

Ο φασισμός του Μουσολίνι χτύπησε την Ελλάδα πσιώπλατα, δολοφονικά και ξεστσίπωτα με σκοπό να την υποδουλώσει και εξανδραποδίσει. Σήμερα όλοι οι Έλληνες παλεύουμε για τη λευτεριά, την τιμή, την εθνική μας ανεξαρτησία. Η πάλη θα είναι πολύ δύσκολη και πολύ σκληρή. Μα ένα έθνος που θέλει να ζήσει πρέπει να παλεύει, αφιπφώντας τους κινδύνους και τις θυσίες. Ο λαός της Ελλάδας διεξάγει σήμερα έναν πόλεμο εθνικοαπελευθερωτικό, ενάντια στον φασισμό του Μουσολίνι.

Δίπλα στο κύριο μέτωπο και ο κάθε βράχος, η κάθε ρεματιά, το κάθε χωριό, καλύβα με καλύβα, η κάθε πόλη, σπίτι με σπίτι, πρέπει να γίνει φρούριο του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα. Κάθε πράκτορας του φασισμού πρέπει να εξοντωθεί αλύπητα. Στον πόλεμο αυτό, που τον διευθύνει η κυβέρνηση Μεταξά, όλοι μας πρέπει να δώσουμε όλες μας τις δυνάμεις, δίχως επιφύλαξη. Έπαθλο για τον εργαζόμενο λαό και επιστήγασμα για τον σημερινό του αγώνα, πρέπει να είναι και θα είναι μια καινούργια Ελλάδα της δουλειάς, της λευτεριάς, λυτρωμένη από κάθε ξενική ιμπεριαλιστική εξάρτηση, με έναν πραγματικά παλλαϊκό πολιτισμό. Όλοι στον αγώνα, ο καθένας στη θέση του και η νίκη θάναη νίκη της Ελλάδας και του λαού της. Οι εργαζόμενοι όλου του κόσμου στέκουν στο πλευρό μας».

2. Στις 27 Σεπτεμβρίου του 1941 σε μια μικρή οικία, λίγο πιο πάνω από το τέρμα της οδού Ιπποκράτους, οι τέσσερις αντιπρόσωποι συναντήθηκαν μυστικά και υπέγραψαν το ιδρυτικό κείμενο της οργάνωσης. Οι

υπογράψαντες το ιδρυτικό κείμενο ήταν οι: Λευτέρης Αποστόλου (ΚΚΕ), Χρ. Χωμενίδης (Σοσιαλιστικό Κόμμα Ελλάδας), Ηλ. Τσιριμώκος (Ενωση Λαϊκής Δημοκρατίας) και Απόστολος Βογιατζής (Αγροτικό Κόμμα Ελλάδας).

Όπως αναφέρεται στο ιδρυτικό κείμενο, σκοπός του ΕΑΜ ήταν «...η απελευθέρωση του έθνους από τον ξένο ζυγό...» και «...η κατοχύρωση του κυριαρχικού δικαιώματος του ελληνικού λαού, όπως αποφανθεί περί του τρόπου της διακυβερνήσεώς του...». Στο ιδρυτικό κείμενο επίσης αναφερόταν ότι «...το ΕΑΜ θα ασχοληθεί με τη διατήρηση ακμαίου του απελευθερωτικού πνεύματος του ελληνικού λαού [...] με την εξασφάλιση κατά το δυνατόν μιας συνεργασίας με τους άλλους λαούς οι οποίοι αγωνίζονται κατά των δυνάμεων του Άξονος...».

Επίσης, μέσα από το ιδρυτικό κείμενο, οι ηγέτες του ΕΑΜ δήλωναν ότι «Εις το ΕΑΜ γίνεται ισοτίμως δεκτόν παν άλλο κόμμα ή Οργάνωση που δέχεται τας αρχάς του παρόντος Ιδρυτικού, ως και να εργασθεί διά την επιτυχίαν των σκοπών του ΕΑΜ...».

Τη διακήρυξη του ΕΑΜ με τίτλο «Τι είναι και τι θέλει το ΕΑΜ» έγραψε ο Δημήτρης Γληνός.

3. Ένας από τους κύριους εκφραστές τους τις μέρες μας ήταν ο Μιχάλης Ράπτης (Πάμπλο), ο οποίος στο βιβλίο του «Ο Τρότσκι και οι επίγονοί του» αναφέρεται αυτοκριτικά για τη στάση τους αυτή.

* Ο Θανάσης Μιχαήλ είναι περιφερειακός σύμβουλος